

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII

ORDIN

privind modificarea [Ordinului ministrului sănătății nr. 436/2020](#) pentru aprobarea Protocolului specific privind managementul în caz de deces al pacienților infectați cu noul coronavirus (SARS - CoV2)

- [ANEXĂ](#)

Văzând Referatul de aprobare nr. NT 535 din 6.04.2020 al Direcției generale de asistență medicală și sănătate publică din cadrul Ministerului Sănătății, având în vedere:

- dispozițiile art. 7 lit. k) din [Legea nr. 95/2006](#) privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- prevederile art. 20 alin. (5) din Normele tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare, aprobate prin [Hotărârea Guvernului nr. 741/2016](#),

în temeiul prevederilor art. 7 alin. (4) din [Hotărârea Guvernului nr. 144/2010](#) privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, cu modificările și completările ulterioare, **ministrul sănătății** emite următorul ordin:

Art. 1. - **Anexa la [Ordinul ministrului sănătății nr. 436/2020](#)** pentru aprobarea Protocolului specific privind managementul în caz de deces al pacienților infectați cu noul coronavirus (SARS - CoV2), publicat în **Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 207 din 13 martie 2020, se modifică și se înlocuiește** cu [anexa](#) care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. - Direcțiile de sănătate publică județene și a municipiului București, Institutul Național de Medicină Legală "Mina Minovici", instituturile de medicină legală din centrele medicale universitare, serviciile de medicină legală, personalul din unitățile sanitare, precum și întreg personalul prestatorilor de servicii funerare care vine în contact cu persoanele decedate vor duce la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 3. - Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul sănătății,
Nelu Tătaru

București, 6 aprilie 2020.
Nr. 570.

ANEXĂ
(Anexa la [Ordinul nr. 436/2020](#))

PROTOCOL SPECIFIC

privind managementul în caz de deces al pacienților infectați cu noul coronavirus (SARS - CoV2)

În cazurile spitalizate pentru care în perioada internării în unitatea sanitară se confirmă (reconfirmă) diagnosticul de infecție cu noul coronavirus (SARS - CoV2), evoluția fiind urmată de deces, autopsia

anatomopatologică a cadavrului pentru a confirma/preciza sau completa diagnosticul clinic de deces deja confirmat prin analize de laborator (teste specifice) nu mai este necesară și este de evitat din cauza riscurilor de transmitere a bolii infectocontagioase, posibile în condițiile exercitării profesiei la personalul medical.

Certificatul medical constatator al decesului va fi completat și eliberat de către medicul curant al pacientului din secția de spital. Sunt permise autopsiile efectuate în scop științific conform protocolului de cercetare autorizat în cadrul fiecărei unități sanitare, cu respectarea măsurilor de protecție prevăzute în prezentul protocol.

Decesul în unitatea sanitară cu paturi al persoanelor care au fost confirmate pozitiv pentru infecția COVID - 19 și diagnosticul de deces cu infecție cu noul coronavirus (SARS - CoV2) pot fi declarate cazuri medico - legale strict în conformitate cu art. 185 din [Legea nr. 135/2010](#) privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare ([NCPP](#)); în aceste cazuri, se va anunța în cel mai scurt timp instituția medico - legală competentă pentru dispunerea ridicării cadavrului și efectuarea autopsiei medico - legale.

Prezentul protocol specific se aplică în mod similar și următoarelor cazuri de deces, acestea fiind considerate decese ale pacienților infectați cu noul coronavirus (SARS - CoV2), confirmate ca fiind pozitive:

- a)** persoanelor aflate în izolare la domiciliu, aflate în evidența direcțiilor de sănătate publică;
- b)** persoanelor aflate în carantină, aflate în evidența direcțiilor de sănătate publică și a altor instituții ale statului.

În situațiile de mai sus, atunci când nu se dispune autopsia medico - legală, în concordanță cu prevederile art. 185 din [NCPP](#), medicul de familie va elibera certificatul medical constatator al decesului, în baza fișei medicale a pacientului.

- c)** persoanelor internate în spital suspecte de infectare cu COVID - 19, la care nu s-a efectuat testarea pentru confirmare.

În această situație, certificatul medical constatator al decesului va putea fi completat și eliberat de către medicul curant al pacientului din secția de spital, dacă nu se dispune efectuarea autopsiei medico - legale.

În ceea ce privește identificarea persoanei la internare, pe perioada epidemiei, pacienții confirmați SARS - CoV2 vor primi brățară de identificare cu numele și prenumele, completate lizibil și verificate în baza documentului de identitate acolo unde există posibilitatea, dacă nu, documentul de identitate va fi obligatoriu fotocopiât, copia conformă cu originalul va fi semnată de un cadru medical și inclusă în foaia de observație; în cazul decesului pacientului, în situația pierderii actului de identitate sau a imposibilității aparținătorilor de a aduce actul de identitate în original, copia va fi folosită pentru întocmirea certificatului medical constatator al decesului.

- Aparținătorii vor fi informați telefonic de către unitățile sanitare în legătură cu cazurile severe/critice și despre survenirea decesului. În cazul decesului se va indica prezentarea la spital pentru ridicarea decedatului în termen de 24 de ore de la deces, pentru aparținătorii care locuiesc la o distanță mai mică de 100 km de locul decesului și de maximum 48 de ore dacă aceștia locuiesc la o distanță mai mare de 100 km sau în situații speciale. În situația în care în urma comunicării telefonice a acestor condiții, aparținătorul declară că nu se poate ocupa personal de formalitățile de declarare a decesului în termenul stabilit (este internat în spital, este în carantină/izolare la domiciliu, suferă de o afecțiune medicală gravă care îi împiedică deplasarea etc.), va fi îndrumat să trimită, pe email, whatsapp, fax sau alt mijloc de comunicare la distanță sau chiar printr-o persoană delegată, o declarație semnată pe propria răspundere, la care anexează actul său de identitate și o delegație pentru o altă persoană sau un reprezentat al unei firme de pompe funebre care să efectueze identificarea și să ridice decedatul. Nu este permisă ieșirea aparținătorului din izolare sau carantină pentru identificarea sau ridicarea decedatului.

- Dacă aparținătorul sau delegatul acestuia nu se prezintă în intervalul de timp prevăzut anterior, se

va elibera certificatul medical constatator al decesului. În această situație, asistentul social sau o persoană delegată în acest sens din unitatea medicală va anunța de urgență serviciul social de pe lângă primăria locală și va declara decesul la oficiul de stare civilă.

1. Măsuri care privesc bolnavul infectat cu noul coronavirus (SARS - CoV2) în cazul în care prezintă simptome severe de boală

În unitatea sanitară cu paturi, medicul curant sau un cadru medical desemnat de acesta va anunța instituția de medicină legală competentă, încă din timpul vieții pacientului care prezintă semne severe de boală, dacă se încadrează în cazurile în care se dispune autopsia medico - legală conform art. 185 din [NCPP](#). În situația în care pacientul decedează și există suspiciuni cu privire la decesul pacientului infectat cu noul coronavirus (SARS - CoV2) confirmat prin teste de laborator, altele decât decesul prin acțiunea bolii virale, se va anunța în cel mai scurt timp instituția medico - legală competentă și organele judiciare pentru dispunerea ridicării cadavrului și efectuarea autopsiei medico - legale.

2. Măsuri care privesc transportul decedatului din secția de spital către morgă

Cadavrul persoanei decedate ca urmare a infecției COVID - 19 confirmată prin teste de laborator fără leziuni traumatice nu se îmbălsămează.

Cadavrul va fi așezat într-un sac impermeabil dublu și ermetic închis cu fermoar și va fi pulverizat cu produse biocide tip TP22 (pe bază de formol).

Produsele biocide de tip TP2 vor fi folosite pentru suprafețe în concentrațiile și la timpul de expunere recomandate de producător și specificate pe eticheta produsului.

Cadavrul va fi depus în frigider la morga spitalului/instituției de medicină legală în așteptarea derulării procedurilor specifice medicinei legale sau anatomiei patologice, respectiv a procedurilor de identificare.

În situația în care nu există frigider cu posturi separate, se va identifica un spațiu separat față de restul cadavrelor, care se va dezinfecta după fiecare prezentare.

Transportul cadavrului către morgă de la nivelul secției din unitatea sanitară în care s-a produs decesul se face în sac închis ermetic. Liftul și targa prin care a fost asigurat transportul cadavrului din secția unității sanitare până la frigiderul din morgă vor fi dezinfectate cu produse biocide de tip TP2 (de suprafețe).

3. Măsuri care privesc personalul implicat în manipularea cadavrelor în incinta unității sanitare

Personalul care, potrivit atribuțiilor, manipulează cadavrul, îmbrăcămintea și obiectele contaminate cu secreții ale persoanei decedate și transportă cadavrul către spațiile special destinate va purta obligatoriu echipament individual de protecție, după cum urmează:

- a) combinezon complet de protecție din material impermeabil sau material nețesut rezistent la apă care prezintă și protecție pentru cap sau halat cu mâneci lungi impermeabile la apă și bonetă;
- b) protectoare faciale: mască cu vizetă, măști chirurgicale și protectoare oculare;
- c) două rânduri de mănuși latex;
- d) cizme de cauciuc care pot fi dezinfectate.

Pentru personalul care manipulează cadavrul sau îmbrăcămintea și obiectele posibil contaminate cu secreții ale decedatului este obligatorie spălarea mâinilor cu apă caldă și săpun după fiecare manoperă. Ulterior se va efectua dezinfecția mâinilor cu produse biocide de tip TP1 destinate dezinfecției mâinilor prin frecare.

4. Măsuri care privesc aparținătorii decedatului

Echipamentele individuale de protecție pentru aparținătorii decedatului care vor parcurge procedura de identificare a cadavrului vor fi asigurate cu titlu gratuit de către unitatea sanitară în care a fost internat pacientul.

Aparținătorii decedatului care parcurg procedura de identificare a cadavrului vor purta obligatoriu echipament individual de protecție de unică folosință, după cum urmează:

- a) halat de unică folosință din material nețesut sau impermeabil la apă;

- b) mască facială;
- c) botoși (protecții încălțăminte);
- d) mănuși.

Cel mult două persoane dintre aparținătorii decedatului pot vedea cadavrul numai după ce îmbracă echipamentul individual de protecție descris anterior. În caz de identificare pozitivă (potrivire) vor semna o declarație și se va completa într-un registru special dedicat.

Personalul implicat în manipularea cadavrului pulverizează produse biocide de tip TP22 sau soluție de formaldehidă peste cadavru, apoi îl introduce în doi saci rezistenți de vinil, astfel: după fiecare introducere a cadavrului în sac se pulverizează produs biocid tip TP22 folosind un echipament de pulverizare fină, ulterior acesta se introduce în sicriu, urmând a se închide și sigila capacul sicriului.

Familia sau reprezentanții administrației publice locale (pentru cazurile sociale) sunt care vor pune la dispoziție sicriul în care se pune cadavrul.

Din acest moment și până la înhumare/incinerare sicriul va rămâne închis, fiind interzisă orice acțiune de deschidere a acestuia.

Înhumarea/Incinerarea se va efectua în cel mai scurt timp disponibil cu sicriul sigilat.

Pentru aparținătorii decedatului care au intrat în contact direct cu cadavrul este obligatorie spălarea mâinilor cu apă caldă și săpun, urmată de dezinfecția cu produse biocide de tip TP1 destinate dezinfecției mâinilor prin frecare.

5. Măsuri care privesc transportul cadavrelor către instituțiile de medicină legală

În cazul decesului la domiciliu, cazuri medico - legale conform art. 185 din [NCPP](#), în care există suspiciunea de deces ca urmare a infecției COVID - 19, nu se ridică cadavrul până la sosirea autorităților competente. Se apelează numărul unic de urgență 112.

Pentru transportul cadavrului de la domiciliu sau din spațiile publice unde a survenit decesul către instituția de medicină legală vor fi respectate aceleași norme ca cele descrise la pct. 3 atât în ceea ce privește echipamentul individual de protecție al personalului care manipulează sau transportă cadavrul, cât și în ceea ce privește manipularea cadavrului în vederea introducerii în sacul închis ermetic.

Persoanele care manipulează și transportă cadavrul vor lua în considerare respectul față de demnitatea umană, orice activitate sau acțiune asupra corpului unei persoane decedate având la bază grija și respectul cuvenit unei ființe umane decedate.

În vederea ridicării cadavrului de la domiciliu se vor solicita și se vor examina toate documentele medicale existente (de la unitățile sanitare, medic curant, medic de familie, laboratoare de analize medicale etc.), acte din care să reiasă înregistrarea persoanei în evidențele direcției de sănătate publică județene sau a municipiului București, precum și documente din care să reiasă localitatea de unde a revenit recent (în ultimele 14 zile) dintr-o călătorie, după caz.

Transportul cadavrului aflat în sacul închis ermetic din spațiul public, precum și de la domiciliu către instituția medico - legală în vederea autopsierii medico - legale se va efectua numai în baza ordonanței emise de către procuror sau de către organele de cercetare penală.

Transportul cadavrului aflat în sac închis ermetic se va efectua numai cu mijloace de transport autorizate potrivit legii.

Atunci când decesul s-a produs ca urmare a infecției COVID - 19, angajații serviciilor funerare care preiau cadavrul de la domiciliu, unitatea sanitară în care a survenit decesul sau de la instituția de medicină legală în vederea înhumării vor respecta întocmai aceleași dispoziții ca și orice alt transportator sau persoană care manipulează cadavrul, adică vor respecta aceleași măsuri de prevenire a transmiterii bolilor infectocontagioase și vor fi îmbrăcați obligatoriu în echipamentele individuale de protecție descrise anterior.

Angajații serviciilor funerare nu vor deschide capacul sicriului și nu vor efectua manopere de cosmetizare sau de îmbălsămare asupra cadavrului contaminat în urma infecției cu noul coronavirus (SARS - CoV2).

Pentru angajații serviciilor funerare este obligatorie, după fiecare manipulare, spălarea mâinilor cu apă

caldă și săpun, urmată de dezinfecția cu produse biocide de tip TP1 destinate dezinfecției mâinilor prin frecare.

Mijloacele de transport folosite pentru transportarea cadavrelor vor fi dezinfectate cu produse biocide de tip TP2, după fiecare transport.

6. Măsuri care privesc personalul din prosecturile instituțiilor de medicină legală

În cazul în care s-a dispus autopsia medico - legală asupra cadavrelor aflate în unitatea sanitară cu paturi, medicul legist se va deplasa la unitatea sanitară pentru a vedea decedatul, numai dacă se solicită de către organele judiciare prezența acestuia.

Deplasarea personalului echipei medico - legale se va efectua cu mașina de serviciu, iar eventuala ridicare a cadavrului se va efectua cu o mașină destinată în acest scop, care va fi dezinfectată cu produse biocide de tip TP2, după fiecare transport.

Autopsia medico - legală se va efectua într-un spațiu destinat cazurilor cu risc biologic, care va avea un circuit separat și în care se va intra numai utilizând măsurile de protecție descrise în mai sus.

Se va asigura ventilația corespunzătoare a spațiului destinat activității din prosectură fără contact cu mediul extern sau cu culoarele interioare ale unității sanitare/instituțiilor de medicină legală.

Pentru situațiile în care nu există un spațiu cu circuit separat, autopsia medico - legală se va efectua obligatoriu la sfârșitul programului de lucru. După efectuarea procedurii de autopsiere, întreaga sală de autopsie, inclusiv spațiul special destinat autopsiilor cu risc biologic, va fi dezinfectată cu substanțe biocide de tip TP2. După operațiunea de dezinfecție se pot utiliza și lămpile de ultraviolete.

Se va limita la minimum prezența în sala de autopsie a personalului implicat în vederea autopsierii cadavrelor contaminate ca urmare a infecției COVID - 19. Echipamentele individuale de protecție de unică folosință vor fi îndepărtate după fiecare utilizare prin depunere în pubelă conform procedurilor legale privind deșeurile contaminate cu risc biologic.

În cazul contactului cu persoanele decedate ca urmare a infecției COVID - 19, riscurile la care sunt expuși angajații instituțiilor medico - legale sunt semnificativ reduse dacă sunt respectate măsurile de precauție specifice pentru prevenirea infecțiilor, măsuri care au fost descrise mai sus.

Autopsia cazurilor medico - legale se dispune în conformitate cu prevederile art. 185 din [NCPP](#) și nu poate fi refuzată de către instituțiile medico - legale sau de către aparținători.

Personalul echipei medico - legale care manipulează cadavrul în vederea efectuării autopsiei medico - legale trebuie să poarte echipament individual de protecție care constă în combinezon complet din material impermeabil sau material neșesut cu densitate mare, rezistent la apă, care are inclusă mască și vizetă sau halate cu mâneci, impermeabile, închise la spate, bonete și măști chirurgicale, respectiv protectoare oculare.

Personalul va purta două perechi de mănuși, după cum urmează: o primă pereche scurtă rezistentă la tăiere peste care se pune o a doua pereche de mănuși din latex și peste care, la nevoie, se mai pune și o a treia pereche de mănuși, mai groasă, care protejează antebrațul până la cot.

Personalul va purta peste halat un șorț impermeabil din plastic, iar încălțăminte va fi reprezentată prin cizme de cauciuc. Cu excepția vizetei și a cizmelor de cauciuc care se dezinfectează cu produse biocide de tip TP2, toate celelalte piese de echipament descrise sunt de unică folosință (cu excepția echipamentului de protecție cu utilizări multiple, care poate fi decontaminat, conform specificațiilor tehnice ale acestuia).

Se evită utilizarea de instrumente ascuțite și se preferă instrumentele tăietoare, cu vârfuri rotunjite.

Instrumentarul utilizat se dezinfectează cu produse biocide de tip TP2 în concentrațiile și la timpul de expunere recomandate de producător și specificate pe eticheta produsului la finalul programului de activitate.

Pentru personalul din prosecturi este obligatorie după fiecare manoperă spălarea mâinilor/antebrațelor cu apă caldă și săpun, urmată de dezinfecția cu produse biocide de tip TP1 destinate dezinfecției mâinilor prin frecare.

7. Cadavrele contaminate ca urmare a infecției COVID - 19 confirmate prin teste specifice de laborator, care au fost autopsiate, se îmbălsămează cu caracter obligatoriu la sfârșitul autopsiei pentru a preveni

transmiterea infecției.

Aceste cadavre se igienizează, dar nu se efectuează asupra lor manopere de cosmetizare și nici nu se îmbracă, înainte de a fi introduse în sac.

După identificarea cadavrului de către aparținătorii decedatului sau de către cei desemnați în condițiile prezentului protocol și semnarea actelor care atestă identificarea, personalul echipei medico - legale implicat în manipularea cadavrului pulverizează produse biocide de tip TP22 sau soluție de formaldehidă peste cadavru, apoi acesta este introdus în doi saci rezistenți de vinil, astfel: după fiecare introducere a cadavrului în sac se pulverizează produs biocid de tip TP22 sau formol, folosind un echipament de pulverizare fină.

Ulterior, corpul învelit în cei doi saci de vinil se introduce în sicriu, se pulverizează cu produs biocid de tip TP22 sau formol, urmând a se închide și sigila sicriul înainte de ieșirea din instituția medico - legală și predarea către aparținători, aceștia din urmă având obligația de a nu-l mai deschide ulterior.

Familia sau reprezentanții autorităților publice locale (pentru cazurile sociale) sunt cei care aduc sicriul în care se pune cadavrul.

Toate autopsiile medico - legale în cazurile de suspiciune/ confirmare cu infecție cu SARS - CoV 2 se vor face doar pe baza ordonanței emise de organele de cercetare penală.

Toate cazurile "suspecte" vor fi considerate drept cazuri "confirmate" și se vor lua măsurile de protecție corespunzătoare.

Înhumarea cadavrelor confirmate cu infecție cu COVID - 19 se va face în aceleași condiții de înhumare impuse persoanelor decedate de alte cauze.

Documentele medicale, precum foaia de observație clinică etc., care provin din zona de contaminare (ATI, UPU, secția boli infecțioase etc.) și care sunt necesare dispunerii ordonanței de autopsiere medico - legală vor fi prelucrate în format electronic spre a fi transmise către administrația spitalului și mai departe către parchete, instituții de medicină legală și servicii de anatomie patologică.

În situațiile prevăzute în prezentul protocol, în care se solicită confirmarea prin testare COVID, aceasta se va face în colaborare cu direcțiile de sănătate publică județene sau a municipiului București.

Nerespectarea prevederilor prezentului protocol specific se sancționează potrivit legii.